

Casa din Dealul Țarinei

La Dealul Țarinei din Bădăcin “... daruri îmbelșugate ale naturii alternează norocos cu hărnicia ... o grădină fermecată cu marii teritorii de pomi roditori și podgorii extinse, cu belșug de lanuri, grupuri de flori alese, cu bogată variație de culori și mirese, arbuste și tufe decorative, cu adieri îmbălsămate de mireasma brazilor trufași, cu tainicele șoapte ale plopilor ... și toate, toate produsul muncii devotate cultului naturii”, astfel caracteriza acest loc scriitoarea Elena dr. Aciu n. Fabian în monografia *Clarei Maniu*.

Ioan Maniu a moștenit, Dealul Țarinei de la părinții lui. În 1890, a fost construită o casă de vară. Aceasta avea numai două camere, după o verandă mică și deschisă, în față. O cameră mai îngustă în față, una mai mare alăturată acesteia. Aveau tavanul cu bârne, și cu bârne au rămas până azi. Ioan Maniu, după pensionare, a fost multă vreme bolnav și nu putea să se ocupe prea mult de treburile gospodărești. Numărul mare de copii și nepoți pe care îi întreținea la școală, la care s-au mai adăugat și alți copii pe care îi întreținea la școală din bunătate, l-au oprit să facă mari investiții la Bădăcin.

Prin 1900, Clara Maniu, rămasă văduvă, a mai adăugat două camere, în șir, simetric cu cele două vechi. A închis cu sticlă veranda veche, a făcut veranda cea mare și încă una, mică și deschisă înspre sat. La spatele casei, între cele două verande mici se întindea un coridor îngust, deschis, cu stâlpi din lemn sculptați frumos. Târziu, prin 1930 s-a adăugat construcția înaltă din față, oarecum alăturată casei vechi, cu două camere. S-a mai adăugat o bucătărie, baie, iar înspre sat încă două camere.

În veranda închisă cu sticlă¹, existau trei tablouri atârdate pe peretele din față. Într-unul era reprezentat Simion Bărnuțiu, “*Unchiul cel mare*”, după o fotografie făcută la Iași, când deja era grav bolnav. Lângă el, într-un alt cadru se afla Nicolae Bălcescu. În cel de al treilea era înfățișat Avram Iancu, în cap cu căciulă moțească, cu năfrămuța fluturând la gât. Pe mijlocul trupului era încins cu un șerpar îngust de după care se iveau mânerul a două pistoale. Mâna stângă i se odihnea pe sabie, ce dreaptă pe țeava de tun, ferecată în chingi.

Mai exista un tablou care odinioară împodobește cele mai multe case ale intelectualilor români ardeleni: Andrei Mureșanu, în togă lungă, declarând “*Deșteaptă-te române*”, lângă el țăranul roman trezit din somn, cu cătușele sfărâmate de pe mâini. Lângă el se mai afla o fotografie a *Memorandiștilor*, între ei și Iuliu Coroianu, fratele Clarei Maniu. Deasupra ușii care ducea în prima cameră se afla un crucifix de la care nu lipsea niciodată buchetul de flori. În dreapta ușii se găsea o masă, din lemn de brad, vopsită în alb, pe ea cu față de masă țesută în casă, pe ea se găsea o vază cu florile anotimpului. O bancă vopsită și ea în alb pusă delungul peretelui cu câteva scaune, iar în stânga lângă geam, o masă mare, veche, de pe care rar lipseau bunătățile pământului: mere, pere, struguri, caise și piersici, nuci și castane.

În camera mică, prima, era o mobilă veche. Masa de scris a lui Ioan Maniu, cu tăblia care ridicată închidea sertarele și ustensilele pentru scris, iar coborâtă era sprijin hârtiei și mâinilor, mai era un pat din lemn de nuc și două dulapuri care aparțineau Clarei Maniu. În apropierea ferestrei un divan, patru scaune tapițate cu mătase vișinie. Pe măsuță ovală lucru de mână, deasupra albumul cu fotografii vechi și noi ale familiei. Soba era de tuci, vopsită argintiu, care avea la mijloc o ușiță de gratii, care deschidea o nișă mărișoară. Acolo era un ceainic, care era menit să facă la repezeală o cafea neagră. Pe perete era o icoană care-l reprezenta pe Sfântul Iosif cu pruncul în brațe, iar deasupra divanului o oglindă mare, în ramă de lemn, sculptată, aurită.

¹ Informații primite de la Clara Boilă, 87 de ani, Cluj-Napoca

Camera următoare, sufrageria, avea două paturi și o sofa mare, într-unul din acele paturi a închis ochii Clara Maniu și tot acolo s-a stins și Ioan Maniu, în 1895. În mijlocul camerei se găsea o masă mare, în patru colțuri, din lemn de nuc masiv, cu două tăblii se lungea făcându-se de două ori mai lungă. Deasupra, atârnată de grindă, lampa de petrol, mare, cu glob de sticlă cât o căldare cobora o lumină blândă. În capul mesei era fotoliu pe care sta numai Clara Maniu, și acesta vechi, comod, larg, cu fundul și cu spatele din împletitură, se ridica în șurub și se balansa ușor înainte și înapoi. În camera aceasta se găsea și pianul vechi al Corneliei (Sora Cecilia), care cuprindea aproape tot peretele. Deasupra celor două paturi atârnavă două tablouri cu vederi din Egipt, cu palmieri, cămile și beduini. Dincolo pe alt perete, alătura, portretele în ulei ale lui Ioan și Clara Maniu, înfățișându-i în floarea vârstei, pictate de profesorul Flaviu Domșa din Blaj.

Cealaltă camera, salonul, era destul de întunecoasă, o fereastră dădea spre veranda mare, prin cealaltă se strecura puțină lumină din cauza castanilor din fața casei. În jurul mesei ovale, erau înșiruite fotoliile, iar lângă perete o canapea, toate vechi de peste 100 de ani. Pe perete două tablouri în ulei, care-i reprezenta pe bunicii lui Iuliu Maniu pe linie maternă: Demetriu Coroianu și Iuliana. În partea stângă era etajera cu trei polițe în scară, rezemate pe picioare sculptate cu artă. Pe perete, sus, deasupra etajerei era orologiul, semăna cu un tablou mărișor, în față cu un geam cuprins în ramă aurită și înflorită frumos. Cadranul alb, cu cifre fine, cu cele două arătătoare cizelate subțiri. Sub cadran o fierăstruie ovală cu marginile dantelate, în aceasta apărea capul pendulei: un soare de aur, în chipul feței unui copil cu obrajii bucălați, cuprins de un cerc de flăcări. De la spatele orologiului, atârna de perete, o sfornică roșie, dacă se străgea ușurel îndată se auzea un șușuit de rotiț puse în mișcare, apoi se umplea camera de valurile unei arii bătrânești, triste.

Camera mică ce se deschidea din salon, era capela. Era acolo un altar frumos, din lemn sculptat, erau icoane, îngenuncher, odăjdii, potir, sfeșnice – tot ce se cuvenea într-un loc de rugăciune. O candelă ardea mereu, semn că acolo se găsea Sfântul Sacrament. În duminici și sărbători, dacă nu se nimerea să fie vreun preot din familie, preotul din sat celebra acolo Sfânta Liturghie. La slujbă participau toți ai casei de la servitor la ultimul nepoțel prezent acolo, de multe ori participau și oameni din sat, fiindu-le mai aproape aici decât biserița din celălalt capăt al satului, sau poate pentru că le era mai drag să se închine aici, alături de *“Preacuvioasa Soră”*.

Cele două camere din capătul casei dinspre sat au fost adăugate târziu. În camera dinspre livada de jos și-a închis ochii Elena, sora lui Iuliu Maniu.

Tot mai târziu au fost clădite și cele două camera suprapuse. Camera de jos era camera de lucru a lui Iuliu Maniu: rafturi de cărți, birou larg, garnitură de piele. Pe podea se întindea o piele de urs dăruiată de Leonida Pop. Aproape de tavan își întindea aripile o acvilă de piatră, cadou de la un alt vânător mare, Ieronim Stoichiția. Pe un pedestal, într-un colț al camerei, o frumoasă statuie de bronz, mare: Hercule. Acest dar l-a primit Iuliu Maniu, de la regele Ferdinand, fiind trecut în testamentul acestuia. Pe masa de scris era o călimară de argint pe postamentul larg al căreia erau gravate mulțime de semnături sub textul *“Luptător neîntrecut – iubitor de pace”*, acesta era un dar primit din partea Comitetului național din 1912, după ce, la Arad, reușise să împace cele două grupări Comitetul și Grupul Goga cu *“Tribuna”*. Semnăturile erau ale membrilor Comitetului. Pe o etajeră atârnată într-un colț al camerei era o colecție de pipe vechi. Toate din spumă de mare, fiecare lucrată în forme artistice, cu reliefuri – scene de vânătoare, scene de petrecere, încâlțituri de arabescuri. Unele mai aveau înfipte țevi lungi cu vârf de chihlimbar – unele aveau capace de argint lucrate în filigran. Pe pereți erau atârnavă fotografiile ale celor trecuți din această viață, dar și ale celor care nu trecuseră încă.

O scară internă, îngustă urca spre cămăruța de sus. Pe un perete al scării erau două portrete pictate de Ionel Pop pe când era student. Era un portret a lui Simion Bărnuțiu și altul al lui Cassiu Maniu. Sus era dormitorul lui Iuliu Maniu: patul simplu de aramă, un dulap, o noptieră, măsuță, câteva scaune.

Biblioteca

Dealungul pereților erau etajere cu rafturi de cărți vechi, importante, cărți de istorie care povesteau despre trecutul glorios al neamului nostru. Pe un alt perete erau cărți de literatură. Fiecare ungher al bibliotecii bătrânului conac de la Dealul Țarinii revarsa în tainice șoapte fluxul povestitor de fapte eroice, de luptă și de izbândă.²

“*Biblioteca*” era camera din clădirea din curte, mai departe de casa mare. Forma brațul mai scurt al unui “L”, în față cu o mică terasă înaltă, după ea era o cămară mare, apoi bucătăria de vară, apoi camera servitorilor. Două ferestre dădeau spre terasă și una spre livadă. Numai destinația era acelei camere să fie bibliotecă, cărțile erau în biblioteca de lângă salon, prin dulapuri, lăzi, iar cele mai importante în camera lui Iuliu Maniu. Era o cămăruță izolată, plină de soare și de aerul proaspăt al livezii. Nepoții Ionel și Matei Pop, au aranjat-o “*vânătoarește*”. Pușca și flobertul erau atârinate deasupra celor două paturi. Atârna de cui și un corn de vânătoare mare, din corn de bou. Era atârnată și tolba. Pe masă unelte de umplut cartușe, în sertar tuburi, capse și pulbere, alice toate aflate la îndemână. Două piei de bursuc erau covorașe în fața paturilor. Erau și două tablouri vechi, într-unul dintre tablouri era înfățișată “*Nunta vânătorului*”, cu toate lighioanele în veselie mare. Celălalt trist, arăta “*Înmormântarea vânătorului*”. Sicriul era dus pe spate de patru cerbi, ursul era preot, ridicat în două picioare citea dintr-o carte veche, lângă el vulpea-țârcovnic cu cădelnița în labă privea tot șiret prin ochelarii călare pe nasul ascuțit, mistrețul ducea în gură sapa. Plângeau iepurii cu etichete la ochi, trist păsea viezurele, pasărele cântau prin tufele de lângă drum, iar în aer, deasupra convoiului, zburau două găște sălbatice, alătura, purtând în pliscuri o pancartă scrisă în nemțește cu litere gotice “*Eterne regrete*”. Pe sicriu erau însemnele vânătoarești: pușca, jungherul, cornul și pălăria cu pană.

Podoaba principală a camerei o formau “*trofeele*” vânătoarești, cozile și aripile păsărilor prinse de nepoți.

O alee șerpuiește de la casă spre vârful dealului, alături de tufe decorative, de flori alese cu o bogată varietate de culori și miresme, arborii seculari, plantați cu chibzuală la distanță simetrică, drumul duce spre *Cavoul familiar*, unde sub crengile “*Părului lui Bărnuțiu*” își dorm somnul de veci cei repausați. Aici, Clara Maniu, singură sau însoțită de nepoți, adesea sta pe banca de la marginea mormintelor, pierdută în amintiri sau cufundată în rugăciune. Până când s-a alăturat și ea celor adormiți, așteptându-l și azi pe fiul Iuliu, care doar în mod simbolic este alături de familia sa, el așteptând învierea morților în Cimitirul Săracilor de la Sighet.

Iuliu Maniu iubea foarte mult casa din Dealul Țarini, nu pentru “*veniturile*” lui de acolo ci pentru că era legat sufletește de locurile, de oamenii pe care îi avea acolo, cei vii și cei ce s-au dus, “*La Bădăcin*, spunea el, *parcă și aerul este mai proaspăt. În liniștea grădinii lui uit greutățile zilnice, pentru că aici sunt cu adevărat acasă.*” Se bucura de coșurile de struguri sau mere pe care le primea la București, din care cu mândrie îi servea pe invitați spunându-le că sunt din ograda de la Bădăcin. Când era la Bădăcin, în duminici și sărbători era vizitat de către rudele din sat și nu numai. Maniu îi primea cu mult drag, se interesa de treburile lor, de copii, voia să-i cunoască pe toți, și îi cunoștea. Se dezlegau barierele pungii (care nu era prea doldora) atunci când aveau nevoie de ajutor. În buzunarul hainei “*de Bădăcin*” se găsea întotdeauna bomboane

² E. Aciu, *Clara Maniu*, Tipografia “Cartea Românească” Cluj, 1938, pp.58-59

pentru cei mici. Ținea ca de la Dealul Țarinei să nu plece nimeni fără să fi fost servit cu ceva, reținut la masă, apoi să plece ducând ceva din bunătațile de acolo: damigeană cu vin, minunata “*pălincă de casă*”, coș cu struguri, cu mere, cu alte fructe. Lui Maniu îi plăcea să facă excursii lungi, nu era o problemă să meargă peste Măgură la Dealul Corbului sau la Vereșed, la Hărăști. Să urce Dealul Țarinei, să treacă la Ierdănele șoseaua, să pașească dealungul coamei Cornetului, să coboare în Valea Breabănelui, să urce dealul Roșiilor și să ajungă la via din Vereșed. Mergea adesea până la “*Ogradă*”, grădina din sat, unde odinioară a fost casa străbunilor săi. Bucuros mergea pe jos la Șimleu și tot pe jos se întorcea urcând sprinten Dealul Corbului. Urca coasta Dealului Țarinei până deasupra viei, în partea de sus a viei era un stejar mândru, cu o băncuță sub el, de acolo putea să vadă casa, satul, Munții Meseșului.³

Intrând în conflict cu regele Carol al II-lea, au fost perioade lungi de timp când s-a retras la Bădăcin, dar nici acasă nu avea liniște și pace, pentru că era vizitat de către personalități din împrejurimi și din țară. Cu fiecare stătea de vorbă, cu multă răbdare și-i ajuta în măsura posibilităților.

În 1940, odată cu cedarea Ardealului, Maniu vedea pentru ultima dată Dealul Țarinei, satul și mormintele părinților săi.⁴

După arestarea lui Iuliu Maniu, în 1947, casa a fost transformată pe rând în depozit de îngrășăminte chimice, în 1960 era sediu de “*gospodărie mixtă*”⁵ brigadierul “Sabo baci” întreținea bine casa, dar și toată gospodăria: culturile de păioase, livada, via, prisaca, animalele; apoi a devenit “*tabără pentru pionieri*”, cei născuți în anii ’60-’70 mai spun și astăzi în loc de Dealul Țarinei “*la tabără*”; în anii ’80 se înființază “*căminul pentru copii cu handicap sever*”, sunt aduși copiii din tot județul și nu numai, vor locui chiar în casă până în 1994 când li se vor construi căsuțe speciale de către o Fundație din Germania.

Astăzi, bătrânul *conac*, leagănul atâtor idei mântuitoare, vatră de armonie unde își aflau alinarea sufletele lovite de dureri, locul în care înaintașii noștri se întâlneau și hotărau soarta acestui neam, asteaptă să-și recapete strălucirea de odinioară.

Pr Cristian Borz

³ I. Pop, Z. Boilă, M. Boilă, *Amintiri despre Iuliu Maniu*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1998, pp. 26-35

⁴ S. Man, *Iuliu Maniu a învins având adevărul și dreptatea de partea lui*, în ziarul *Dreptatea*, Anul XXV, (seria a IV-a, nr. 773), 5 februarie 1993, p. 1

⁵ R. Pop, *Altfel de memorii*, Ed. Galaxia Gutenberg, Târgu Lăpuș, 2011, p. 90